Ч. 195 Середа 2 (14) вересня 1898. Рік VIII

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адмініcтрация: улица Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане за вложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в аґенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 і в ц. к. Староствах на провінциї:
на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.
З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·75
Поодиноке число 3 кр.

Наша Цїсарева.

Послїдні хвилї нашої Цїсаревої.

Жена властителя готелю Бо-Ріваж в Женеві, панї Маєр так розповідає про послїдні хвилї нашої Цїсаревої. Була 2 год. по полудни, коли Цїсареву принесено на ношах до готелю і зложено в єї спальни. Завізвано мене до помочи. Ми розвязали зовсїм суконї Цїсаревої, що вже перед тим були по части порозпинані і тоді побачили ми на сорочцї дві зовсїм маленькі і одну трошки більшу блїдо-рожеву пляму крови. На самім тїлї було видко лиш малу рану, але крови зовсїм не було. Ґрафиня Старай крикнула перепуджена: „Цїсареву заштилетовано!“ Цїсарева лежала з блїдим лицем і примкненими очима. Незадовго по тім, коли єї принесено, зітхнула два рази глубоко. Були то послїдні знаки уходячого житя... Лежала на ношах спокійно, як коли-б спала. Сконала легко. Коли ми зложили Цїсареву на постели, не давала вже знаків житя.

Автопсия.

Урядове справоздане о оглядинах лїкарских каже: Орудиє, котрим доконано злочину, було кінчастим, триґранним, на кінци заострено кусником зеліза або сталї. Орудиє то вбито в тїло в тім місци як четверте ребро з такою силою, що від удару зломило ся ребро. Рана мала 2 і пів центим. обему. Орудиє убийства пробило грудну клїт вздовж четвертого ребра, пробило легки і мішочок серцевий та дістало ся аж до серця з гори в долину і при долїшній лївій коморцї серцевій вийшло знову з серця, котрого долїшна стїнка була також продіравлена.

Смерть наступила наслїдком напливу крови до мішочка серцевого. Серце було обложене верствою товщу, впрочім здорове, о скільки то можна було сконстатувати при автопсиї, котра обмежала ся головно на сконстатованю причини смерти і розслїдженю рани. Рана єсть довга на 8 і пів центиметра, зроблена острим орудием і має береги порозривані. Від рани, як також инші слїди допускають здогад, що рана походить від заостреного пильника. Вид єї відповідає також видови пильника.

Др. Ґерляґ, котрий переводив автопсию, каже: На всякий случай орудиє пробило серце зовсїм; серце дістало рану, але що орудиє було дуже остре, то кров спливала лиш дуже мало; каплї крови виступали длятого лиш поволи з серця і спливали до окружаючого серце мішочка серцевого. Тих капель було що раз більше, впадали до мішочка серцевого і поволи наповняли єго. Доки мішочок серцевий ще не наповнить ся кровю так, щоби рух серця був здержаний — особа зранена може жити. Отже як-раз в тім часї Цїсарева ішла пішки з пробитим серцем. Відтак наплив крови до серця був щораз сильнїйший, аж наконець коли призбирало ся богато крови, серце перестало бити і настала смерть. Наколи би орудиє не було виняте з рани, була би Цїсарева могла ще довше жити, бо тогди, кров була би поволїйше спливала. У кн. Беррі, котрий при убитю дістав таку саму рану, штилет лишив ся в ранї і длятого князь той помер аж по чотирох годинах. У Цїсаревої смерть настала скорше, бо орудиє витягнено з рани.

Отсе єсть патольоґічне вияснене того, що Цїсарева могла ще уйти вісїмдесять кроків. Велика сила волї і енерґія сеї достойної невісти дають до того моральну підставу.

Жалібні манїфестациї.

Вчерашна манїфестация в Женеві перед готелем, де спочиває покійна Цїсарева, була величава і прибрала характер дійстно народної манїфестациї. Від 10 год. рано були позамикані всї улицї, що виходять на площу des Alps; всї склепи, всї бюра були позамикані а в полудне вирушив величезний похід перед готель Бо-Ріваж. Попереду походу машерували жандарми в парадних унїформах і правительствені ґісври (служба урядова) прибрана в народні барви. В першім рядї за ними поступали: президент правительства і президент Великої Ради; дальше Рада кантональна, ґенеральний прокуратор, члени Великої ради, консулї, власти міста Женеви і всї начальники сусїдних громад. За ними поступало звиш 30.000 людий. На терасї перед готелем стояли репрезентанти Австро-Угорщини. Они стояли з відкритими головами і від часу до часу кланяли ся швайцарским достойникам. Через цїлий час походу дзвонили дзвони.

До двірского уряду надійшли вчера зі всїх сторін безчисленні телєґрами кондоленцийні від мінїстрів, достойників двірских і державних, дипльоматів, князів церкви і т. д. Многі товариства у Відни а також Виділи краєві і ради громадскі у всїх краях коронних ухвалили манїфестациї жалібні. У Львові відбули ся нинї заупокійні богослуженя у всїх церквах і проектують ся дальші манїфестациї жалібні.

---

2)

Чудеса сьвіта.

(Дальша серия).

I.

В дорозї доокола сонця. — По чім пізнати дорогу землї. — Зьвіринець небесний або зодияк і 12 знаків небесних. — Екліптика або дорога сонця. — Зрівнанє дня з ночию і зворот сонця. — Нахиленє екліптики.

(Дальше).

Де єсть рівник — тота лїния, що ділить цїлу баню небесну над землею на дві рівні половини — і як єго знайти, вже знаємо. Знаємо також, що єго найлїпше знайти як-раз дня 22 вересня або дня 21 марта підчас зрівнаня дня з ночию, бо тогди сонце в полудне стоїть як-раз на рівнику. Дальше знаємо, що дорога сонця доокола землї або екліптика перетинає той рівник в двох місцях і єсть до него нахилена, та що то нахиленє виносить 23 степенїв і 27 мінут. Подумаймож собі тепер так:

Як би ми через той рівник на небі переложили якусь величезну площу н. пр. якийсь кружок, так великий, що він сягав би від неба аж до землї та переходив через ню, то він би розділив і нашу землю на дві рівні половини а тогди та лїния, що ішла би краєм землї в тім місци, де она би була, що так скажемо, перерізана на дві половини, була би рівником нашої землї. Виходить з того, що рівник нашої землї лежить як-раз проти рівника на небі (або в тій самій площи); а коли рівник на небі єсть нахилений до дороги сонця, то і земля своїм рівником єсть нахилена до тої дороги. Але з попередного вже знаємо, що дорога сонця, то не що иншого, лиш дорога землї доокола сонця, отже виходить з того дальше, що земля своїм рівником єсть нахилена до своєї дороги о 23 степенїв і 27 мінут. Коли же так, то разом з рівником єсть нахилена і вісь землї. Як би та вісь стояла на дорозї землї просто (прямовисно), то звістно, творила би на площи тої дороги прямий кут (90 степенїв); але она не стоїть просто, бо рівник єсть нахилений, отже творить о стілько менший кут від прямого, о скілько рівник єсть нахилений, або: вісь нашої землї творить з дорогою землї кут 66 степенїв і 33 мінут. То нахиленє задержує вісь на цїлій дорозї землї.

І ось маємо нове чудо та й не аби яке, дуже важне, бо даюче нам житє на земли! Земля на біжить по своїй дорозї доокола сонця так, як н. пр. бігало би фуркальце на столї доокола сьвічки. Ану-ко зробіть фуркальце з ґузика та спробуйте єго пустити на столї так, щоби оно крутило ся, але патичком не стояло просто до гори, лиш було ним нахилене до стола. Так оно не буде крутичи ся, хиба аж тогди, коли вже буде падати, а наша земля прецї так крутить ся і не паде. То нахиленє земної оси до дороги землї, або скажім, як давнїйше, нахиленє екліптики до рівника на небі, єсть, як кажемо, дуже великої ваги, бо, як побачимо, оно то єсть причиною, що маємо на земли чотири пори року. Але поки що розкажемо ще, яким то дуже простим способом обчислили люди вже в глубокій старинї нахиленє екліптики до рівника.

Учені в глубокій старинї не мали таких всїляких приладів наукових, як нинїшні, а мимо того они не одно дуже докладно обчислили. Хінські учені н. пр. обчислили нахиленє екліптики до рівника ще в роцї 1100 перед Христом, отже майже кругло 3000 лїт тому назад, в часах, коли ще в Юдеї панував король Давид. То само обчислив грецкий учений, Пітеас, около 350 р. перед Христом, отже більше менше в тій порі, коли помер македоньский король Александер Великий. Давні учені уживали до мірення висоти сонця простої лїски, знаної: „ґномон“, заткненої в рівну площу, а як они то робили, побачимо із слїдующого.

Возьміть простїсеньку жердь, на 10 метрів довгу, і заткніть в день 22 вересня в землю, котру сподом коло жердки треба добре вирівнати. (Лїпше єсть взяти гладонько згиблювану дошку, уставити єї рівненько, поземо, а по серединї уставити стїжковато виточенє, довге і острокінчате деревце). Припустім, що згадана жердка єсть на 10 метрів висока. Жердка від сьвітла сонця пускає тїнь. Коли

Рада звязкова в Берні одержала з цілої Швайцариї і з заграниці множество телеґрамів з виразами симпатиї для покійної Цїсаревої і обурене з причини так поганого злочину.

Є. Вел. Цїсар.

Всї вісти доносять згідно, що Є. Вел. Цїсар не подав ся під тяжким ударом нещастя, яке на него спало, і держить ся кріпко. Цїсар залагоджує справи держави без перерви з одинаковою пильностию і застеріг собі залагоджувати особисто всї надходячі масами кондоленциї.

Вчера був Цїсар з доньками Найдост. Архікн. Ґізелею и Валериєю на богослуженю в придворній каплици в Шенбруні і там кілька разів розплакав ся. Вчера сказав Цїсар: „Не трачу надії на Бога“. Відтак висказав бажане, що хотїв би ще сего тижня висповідати ся. Глубоко тронутий навів Цїсар один уступ з недавного листу Цїсаревої, в котрім она писала, що як-раз тепер чує ся здоровійшою і в найблизших днях приїде до Віденя, щоби разом обходити торжество ювилею.

Новинки.

Львів дня 13-го вересня 1898.

— **Є. Вел. Цїсар** уділив греко-кат. комітетови парохіяльному в Опацї, дрогобицкого повіта, 100 зр. запомоги на часткове покрите довгу затягненого на внутрішнє устроєнє церкви.

— **Іменованя.** Провізоричними інспекторами шкільними іменовані: Аполинарий Домбровский, учитель 5-кл. школи народної з Комарна для Калуша, Тома Заборняк учитель 6-кл. школи мужескої з Калуша для Турки-Старемісто і Йос. Кручкевич старший учитель 2-кл. школи з Забужа, сокальского повіта для Городенки. — Тад. Копистыньский, суплент ґімназиї в Стрию, іменован й професором семинариї учительскої у Львові.

— **Ректорат ц. к. Академії ветеринариї** у Львові оповіщує, що виписи розпочинають ся дня 1-го жовтня і будуть тревати до дня 8-го жовтня. Вписове виносить 5 зр., иншої оплати шкільної нема. При виписї треба предложити сьвідоцтво зрілости з ґімназиї або школи реальної і метрику. Кандидати, що минувшого року не ходили до нїякого наукового заведеня, мають крім згаданих документів предложити і сьвідоцтво моральности. Наука ветеринариї тревае чотири роки.

— **З перемискої епархії.** Презенти дістали: оо.: Алекс. Гумецкий на Малковичі дек. перемиско-загородского, Волод. Мосевич на Двірці дек. угнївского, Дан. Полошинович на Долини дек. біцкого і Теодозий Лихицкий на Ляшки дек. ярославского. — Відзнаки крилошаньскі дістали оо.: Іван Савчин професор религії при II. ґімназиї в Перемишли, Макс. Конко професор религії при жіньскій семинариї учительскій в Перемишли, Поліевкт Кміт. професор религії при ґімназиї в Дрогобичи. — О. Дим. Ядлош парох в Дєшници іменований тит. совітником Еп. Консисториї. — Завідательства дістали оо.: Ник. Пісевич-Добряньский в Коростні дек. устрицкого, Петро Каламунецкий в Новици дек. біцкого і Ник. Гичко в Шандрівци дек. затварницкого. — О. Ів. Бірецкий парох Лїска іменований містодеканом лїським. — Сотрудництва дістали оо.: Ів. Валюх в Оровім дек. дрогобицкого і Конст. Миколаєвич в Жабчи мурованім дек. белского.

— **Дирекция промислової школи у Львові** оповіщує, що виписи учеників і учениць на рік шкільний 1898/9 будуть відбувати ся 15, 16 і 17 с. м. від годин 9 до 12 перед полуднем і від 3 до 5 пополудни. Виписи на вечірну науку доповняючу будуть відбувати ся дня 18 і 25 с. м. від години 9 до 12 перед полуднем. Наука розпочинає ся у всїх відділах дня 19 с. м.

— **Археольоґічний з'їзд** має відбути ся в Києві через рік (1—20 серпня 1899). Щоби приготовити той з'їзд, засновано в тій цїли окремий комітет, на якого чолї стоїть проф. київского унїверситету В. Б. Антонович. Зі з'їздом буде також сполучена і виставa археольоґічна, що буде дїлити ся на 6 відділів старинности: 1) первістні, 2) історичні, 3) клясичні, 4) церковні, 5) ґеоґрафічні мапи і 6) пляни. На сей з'їзд запрошено також професорів Грушевского, Смаль-Стоцкого, Колессу та дра Франка і они будуть мати спроможність читати свої реферати на з'їзді по українськи. — Археольоґічний музей хотять збудувати в Києві, а именно носить ся з тою думкою недавно заложене товариство „древностей и искусствъ“. Мало оно навіть намір будувати свій окремий будинок, але справа розбила ся о гроші. Відповідний новий будинок коштував би 400.000 рублїв, а тимчасом товариство має лише 175.000 рублїв маєтку. Отже скінчить ся по всїй правдоподібности на покупцї готового будинку. В Києві є кілька приватних колекций, а між иншим звістна своїм українським характером збірка В. В. Тарновского. Сей збирач мав намір передати свою колекцию товариству „древностей и искусствъ“, але товариство хотїло роздїлити ту збірку між усяким ріжнобарвним матеріалом і затратити національний характер тої збірки. На се не згодив ся п. В. В. Тарновский і зачувати, що передасть свою колекцию Чернигівскому Земству.

— **Від п. Т. Янишевского,** півця церковного в Зборові, одержуємо отсе письмо з просьбою о поміщене: Маю честь повідомити інтересованих, що як кождого року так і сего розпочинаю з днем 13 л. жовтня курс науки дяківства і хорального співу в Зборові. Близші услівя що-до принятя на тутуж науку подаю на жаданя інтересованих листовно. — *Т. Янишевский*, півець церковний в Зборові.

— **Крадїж у Впреосьв. Архієпископа Ісаковича.** Передвчера в ночи довершено в мешканю архієпископа Ісаковича значної крадежи. Злодїй украв мошонку, в котрій було 5 зр., дальше з куфра 700 зр. готівки, годинник і золотий перстень вартости 70 зр. Всьо вказувало на те, що злодїй був добре обзнакомлений з розкладом мешканя і знав, де і чого мав шукати. Підозрінє звернуло ся против бувшого льокая архієпископа Івана Вера, котрий вже раз обікрав був его і за те був засуджений на кару 8-місячної вязниці. Недавно випущено его на волю і він волочив ся по Львові без занятя. Підозрінє показало ся справедливим, бо коли Бера арештовано, найдено при нїм ще 600 зр. готівкою і перстенї.

— **Огні.** Дня 6-ого вересня вибух пожар в Должнянах, рогатиньского повіта, і знищив цїле майно 17 господарів. В огни погибла півтрічна дитина. Огонь підложили малі дїти, що бавили ся сїрниками. Шкода виносить 10.000 зр. і була в незначній части обезпечена. — Село Борки великі коло Тернополя — як звідтам телеґрафують — стоїть від вчера в полуміни. Досі згоріло 27 господарств, около 70 будинків. — В Болотни під Перемишлянами знищив онногди пожар шість селяньских загород і наробив шкоди на 10.000 зр., з чого ледве частина була обезпечена.

— **Злочин в Журавні.** Перед тиждцем найдено в лїску Пакоцин коло Журавна трупа замордованої женщини, Ірени Глови. Яко підозрінего в злочині арештували передвчера львівскі власти бувшого ротмістра при асентирунковій комисиї ремонт для войска, а тепер почтмайстра в Журавні Болеслава Більвіна. Більвін удержував з Іреною Г. любовні зносини через вісїм літ і мав двоє дїтий, 7-лїтного синка і молодшу дочку, а

сонце стане на полудне, то тїнь буде більше менше о половину жердки коротша. Подумаймо собі, що тїнь від жердки буде в полудне як-раз 5 метрів довга. Витягнїм же тогди від вершка жердки аж до того місця, де кінчить ся тїнь жердки, тонесеньку нитку, то будемо мати трикутник, котрого один бік буде жердка, другий бік тїнь від жердки на земли, а третий бік нитка від вершка жердки до кінця тїни. Той кут в тім трикутнику, який творить нитка з тїнью, покаже нам висоту сонця. Той кут треба отже лиш докладно змірити або обчислити. Єсть спосіб, що его можна обчислити, скоро знає ся, як довга жердка і як довга тїнь від неї в полудне; але хто того не умів, може так зробити: Коли жердка довга на 10 метрів, то нехай нарисує собі на папери лїнїю на 10 центиметрів довгу, а коли тїнь довга на 5 метрів, нехай нарисує собі до тамтої лїнїї під прямим кутом другу лїнїю на 5 центиметрів довгу. Оба кінцї тих лїнїй нехай сполучить третою лїнїєю, а буде мати на папери малесенький трикутник, точнїсенько такий самий, як тамтой великий. Міркою, якою міряє ся кути (т. зв. транспортером), можна тогди виміряти той кут, який творить третий бік трикутника з тим боком, що має 5 центим. довготи. Тим способом можна кождої хвилї виміряти висоту сонця.

Отже за пановання хіньского цїсаря Чу-Конґ в місцї Льо-Янґ, нинїшнїм Гонан-фу в провінциї Гонап виміряно за помочию лїсочки (ґномона), що була довга на 8 хіньских стіп, висоту сонця. Тїнь від неї була в часї лїтного звороту сонця півтора (докладно 1·54) хіньскої стопи, а в часї зимового звороту сонця 13 (докладно 13·12) стіп довга. Лїтом висота сонця була там 79 степенїв і 6 мінут, а зимою 31 степенїв і 22 мінути. З того обчислено, що нахилене екліптики до рівника було в тім часї, отже в роцї 1100 перед рожд. Христ. 23 степенїв і 52 мінути. Згаданий повисше грецкий учений Пітеас, що задля науки їздив сьвітами, обчислив знов в той сам спосіб в Марсилїї нахилене екліптики на 23 степенїв і 49 мінут.

II.

Як виглядає дорога землї. — Пори року. — Змінність нахиленя екліптики і два инші рухи землї або прецисия і нутация.

Знаємо вже, що дорога землї доокола сонця іде попри дванайцять громад зьвізд, котрі всї разом творять на небі величезне колесо. Але питане тепер, чи тота дорога землї єсть зовсїм така кругла, як колесо, чи нї.

Вже від давна спостережено, що сонце чомусь не завсїгди представляє ся нашим очам однаково широке; раз до року буває его промір найбільший (сонце єсть найширше) а раз буває найменший. Яка може бути тому причина? Сонце стоїть в середині дороги землї. Якби тота дорога була кругла, як колесо, то ми з кождого єї місця мусїли би видїти сонце однаково великим. А звістно також, що чим дальше якйй предмет від нас, то тим менший він нам видає ся, а чим він близше, то тим більшим. Так само має ся річ і з сонцем; чим близше земля до него підійде, тим більшим оно нам видає ся, а чим дальше она відійде від него, тим меншим буде оно нам здавати ся. Коли же так, то дорога, по котрій земля ходить доокола него, не може бути зовсїм така кругла, як колесо, лиш трохи подовгаста, в два боки ширша а в два вузша. Для лїпшого зрозуміня нарисуємо собі таку дорогу олівцем на папери.

Зробіть так: пришпилїть картку білого паперу двома шпильками; звяжіть нитку, котраби була трохи довша як два рази така, як віддаль одної шпильки від другої, обома кінцями до купи і наложіть на тоті обі шпильки; вложіть відтак олівець кінчиком в середину звязаної нитки і натягнїть єї олівцем так, щоби она на шпильках і олівци була добре натягнена, а тогди ведіть олівцем по папери доокола заткнених шпильок. В той спосіб нарисуєте подовгасту-круглу лїнїю, що зве ся еліпсою. Отже такою еліпсою єсть і дорога нашої землї. (Замість рисувати на папери, можна так само нарисувати собі таку еліпсу при помочи трох патичків і звязаного кінцями шнурка денебудь на земли). Тоті місця посеред еліпси, де в повисшім примірі суть заткнені шпильки, називають ся огнищами. Коли через оба ті огнища (попри обі шпильки) нарисуємо собі довгу лїнїю від одного кінця (точки) в еліпсї до другого, то така лїнїя буде називати ся довшим проміром або довшою осею еліпси; а коли в середині того довшого проміру нарисуємо на перехрест другу лїнїю, то она буде називати ся коротшим проміром або коротшою осею.

Наша земля не іде отже колесом доокола сонця, але еліпсою. Сонце посеред дороги не стоїть в самій єї середині, але в однім єї огнищи (там, де в повисшім примірі одна із шпильок). Із сего видко зараз, що дорога землї єсть в однім місци близше сонця, а в другім дальше від него, а з того й виходить, що земля не всюди однаково віддалена від сонця. Раз до року, именно в зимі, дня 1 сїчня, приходить земля найблизше до сонця, в то місце, де єсть один конець довшої оси еліпси, і кажемо тогди, що земля стає в близи сонця або з латиньска в перігелїюм; тогди віддалена она від сонця лиш на 146 міліонів кільометрів, а сонце здаєсь нам тогди більшим. Від сего місця від-

перед 30-им серпня виїхав з Журавна до Львова, де мав нїби складати телеграфічний іспит, а кромі того віддати сина до шкіл. Арештований відмовляє всяких зізнань і доперва слїдство викаже, о скілько він тут завинив. Ірена Глова походила з села Калагарівки в повітї гусятиньскім і доперва при Більвінї перебрала ся по міски. Замордовано єї ще 22-го серпня, а труна найдено допервa 1-го вересня. Припускають, що мотивом злочину була заздрість.

— **Убийство.** В Сільцн Беньковім під Камінкою струмиловою, найдено в лозинї над Бугом труна убитого селянина. На голові мав множество ран, вісїм ребер з лївого боку зломаних, зломану руку і цїлі плечі немов посічені батогом. Справджено, що убитим єсть конокрад Йосиф Сїреґа, що перед кількома лїтами виемігрував до Росиї. За виновниками заряджено енерґічне слїдство.

— **Перший дім з алюмінїюм.** В Чікаґо в Америцї укінчено будову першого дому, вибудованого з алюмінїюм. Стїни того дому вироблені з алюмінїових плит грубини пів центиметра і піддержувані зелїзними стовпами. Висота дому виносить 64 метри; має він 17 поверхів, а великаньскі вікна мають по 6 метрів 60 цм. ширини.

— **Померли:** О. Іван Боярский, греко-кат. парох в Гусятинї, дня 8 с. м.; — о. Константин Чепіль, греко-кат. парох в Кропивнику, калуского деканата, дня 6 с. м., в 69-ім роцї житя, а 49-ім сьвященьства; — в Сяноцї дня 9 с. м. римо-кат. парох, сьвященик-ювилат о. Франц Чашиньский.

Телеграми.

Будапешт 13 вересня. Обі палати угорского парляменту відбудуть в четвер засїдане, на котрім уложать, в який спосіб мають взяти участь в похоронї Цїсаревої.

Будапешт 13 вересня. Підчас похорону Цїсаревої мають тут бути замкнені всї уряди і школи, на улицях будуть горіли лямпи, а у всїх церквах будуть дзвонити дзвони.

Женева 13 вересня. Тїло Цїсаревої зложено вже в домовинї на катафальку, доокола котрого стоять високі канделябри з восковими сьвічками. Тутешні склепи з цьвітами одержують безустанно замовленя на вінцї і цьвіти, що не можуть дати собі ради.

Любляна 13 вересня. Тутешні робітники з тої причини, що убійником Цїсаревої був Італїянець зробили таку демонстрацию против італїяньских робітників, що аж полїция мусїла робити порядок. Цїлий ґарнізон сконсиґновано, а батальон піхоти мусїв окружити цегольню де робили Італїянцї.

Триєст 13 вересня. Оногдашні демонстрациї против Італїянцїв повторили ся вчера знову. Полїция розігнала демонстрантів і арештувала 21 людий. Одного полїцияна зранено тяжко каменем в голову, кількох покалїчено.

Париж 13 вересня. Полковника Паті де Клям за єго поступоване в справі Естергазого перенесено в дорозї дисциплїнарній в стан спочинку.

Париж 13 вересня. Корабель панцирний „Бовє“ відплив з трома компанїями войска на Крету.

Женева 13 вересня. Арештовано тут кількох анархістів. Розійшлась чутка, що полїция впала на слїд анархістичного заговору.

Переписка зі всїми і для всїх.

Оповістка.

Потрібна зараз інтелїґентна женщина в віцї середнїм до вихованя двоїх дїтий і заряду дому, зразу на село — а потім до Станїславова. Адреса: О. Евгенїй Филипович, гр. кат. парох в Стїнцї пос. почта Поток Золотий.

Анна Федор. п. Млаки: Річ очевидна, що було би найлїпше, як би хлопця можна умістити у якого майстра, але треба самим приїхати до Львова, побути пару днїв і розпитати, хто би єго приймив, бо глухо-нїмого, бачите, хто небудь не прийме вже задля того, що з ним трудно розмовити ся. Коли не помиляємо ся, то у Львові єсть якесь товариство глухо-нїмих; треба би розвідати про него а може хто з єго членів дав би яку пораду. А може спробуйте умістити єго де в Угнові. Там єсть школа шевска а суть і майстри. Поїдьте туди і спитайте там о раду та попросїть о поміч тамошнього учителя шевства. Впрочім ми тут ще розвідаємо і дамо Вам знати, але за дві, три недїлї пригадайте ся знову карткою.— **К. Г. в Пасїч.:** Річ проста; коли двох приступає до спілки, то очевидно мусять насамперед зробити умову з собою на які основі приступають до спілки. Чесність і ретельність спільників першим услівєм спілки, а скоро того не буде, то не поможуть нїякі умови, контракти і взагалї нїякі правні обезпеченя. Услівя спілки можуть бути такі, що оба спільники дають по однаковій части потрібного капіталу, або один дає капітал, другий дає свою роботу, бере на себе заряд крамницї; або один дає більше, а другий менше капіталу і т. п. Відповідно до того і до умови визначають ся для себе розділ будучого зиску, приймають ся умовленої кари за недодержане условий і т. д. Щоби спільник мав повний перегляд інтересу веденого в спілцї, треба конче вести докладний рахунок, отже треба завести конче головну книгу, книгу товарову, касову і т. зв. штрацу а відтак ще може і книжку довжників. Записувати докладно коли, кілько і у кого купило ся якогось товару. Продаваний товар і гроші за него треба що дня записувати і що дня робити обрахунок каси. Два, три рази до року, або й частїйше треба робити інвентуру — обчисляти на вагу і вартість товари в склепі і т. д. Найлїпше, коли один із спільників стає за ляду і продає, а другий веде рахунки. Коли же один хоче сидїти собі в хатї і брати лиш дохід із свого капіталу, а другий має всїм займати ся, то така спілка не доведе до нїчого, хиба лиш найскорше до непорозуміня, спорів, сварки і процесів. — Де можна дешевше купувати товари? — се може хиба лиш сам купець або крамар собі вишукати, бо він чи з ґуртівником, чи з фабрикантом мусить умавляти ся, щоби він давав єму якийсь опуст, бере у того, котрий дасть єму і лїпший товар і більший опуст. — **Василь Дмитр.:** Дво-коронових банкнотів, о скілько тепер знає ся, не буде, замість теперішних банкнотів на 5 зр. мають бути банкноти на 10 корон. Впрочім всякі зміни грошеві будуть в своїм часї оголошені в ґазетах. — Про скидане плоду знайдете в однїй із слїдуючих „Переписок господарских“. — **Е. Г.:** Коли хочете продавати по ярмарках: образки, книжочки до моленя, медалики і т. д., то мусите подавати о консенс до староства; можете зголосити ся устно або подати о то на письмі. В однім і другім случаю, треба заплатити стемпель що найменше 1 зр. 50 кр., крім того при письменнім поданю ще 15 кр. на рубрум. Чи буде який дохід? — се буде зависїти від того, о скілько Ви будете уміти торгувати, а відтак і від щастя. — Де купувати медалики, образки і т. п. — о тім могла би Вас поінформувати львівска фірма Кучабіньского. Кілько треба гроший на початок — сего прецї не можемо вгадати. Треба бачите знати ся на інтересї, а ми такою торговлею не займали ся анї не мали близших зносин з людьми, що нею займають ся. Коли хочете брати ся до якогось інтересу, то мусите знати ся на нїм, а коли не знаєте ся, то лїпше не беріть ся. — (Дальші відповіди пізнїйше).

☛ (Просимо присилати питаня лиш на імя редактора Кирила Кахникевича, а не присилати анї марок, анї карт кореспонденцийних до відповіди.)

ходить земля відтак щораз дальше і дальше, аж другий раз в роцї, дня 1 липня, відходить найдальше від сонця, стає в другім кінци великої оси еліпси. Тогди кажемо, що земля стає в дали сонця або з латиньска в апгелїюм, а єї віддалене від сонця єсть тогди найдальше і доходить до 151 мілїонів кільометрів. Задля вигоди в рахубі припускаємо, що сонце стоїть по серединї дороги землї і кажемо, що єї середнє віддалене від сонця єсть 149 і пів мілїона кільометрів.

Річ очевидна, що чим близше земля підходить до сонця, то з тим більшою скоростию посуває ся наперед, бо сонце єї сильнїйше притягає. Отже аж до дня 1 січня скорість руху землї стає що раз більша, а того дня єсть найбільша; від 1 січня скорість руху землї стає щораз менша а дня 1 липня стає найменша. Від сего дня стає рух землї по дорозї доокола сонця знову чимраз більший. То видимо но сонцу; зимою сонце скорше посуває ся по небі, як лїтом і длятого години на сонїчнім годиннику минають зимою скорше як лїтом. З того виходить, що наші звичайні годинники не можуть нїколи іти однаково з сонїчними, бо рух землї або як звичайно кажемо, рух сонця не єсть одностайний.

Тепер вже коли знаємо докладно рух землї і єї дорогу доокола сонця, можемо собі і добре пояснити, звідки беруть ся ті зміни на земли, котрі називаємо порами року.

Через то, що земля обертає ся доокола своєї оси, настає зміна дня і ночи, а через то, що земля кружить доокола сонця настають пори року. Як що дня по здоровім снї будимо ся з новою силою і з радостию витаємо сьвітло дня, так що року по зимовім снї животворяча сила весни викликує в нас радість і будить сили та додає охоти до нового житя. Як же би то зовсїм инакше виглядало на земли, як би не було тих змін! Припустім, що земля обертала би ся доокола сонця так само як н. пр. обертає ся місяць доокола землї, котрий все лиш одним боком єсть звернений до землї. Місяць, бачите, обертає ся доокола своєї оси, але в тім часї, коли обійде раз доокола землї, оберне ся лиш раз доокола своєї оси. Щоби то добре зрозуміти, зробіть так: поставте столець або що небудь серед хати та ідїть доокола стільця, але так, щоби ви все лицем були обернені до стільця. Столець, то — земля, а ви, то — місяць. Зміркуєте зараз по собі, що ідучи так доокола стільця, мусите заєдно по трошки обертати ся, щоби все бути лицем оберненими до стільця. Коли раз єго обійдете, то і самі раз обрутите ся доокола себе. Отже, що було би з того, як би так само і земля обертала ся доокола сонця (а рівночасно і раз доокола своєї оси)? Тогди лиш одна половина мала би завсїгди сьвітло і вічний день; друга половина мала би завсїгди темноту і вічну ніч; на однїй половинї була би вічна теплота, на другій вічна студінь. Ледви чи тогди люди, коли би якісь були, важились би їздити на ту вічно темну і студену сторону так само, як нинї мають відвагу вибирати ся до бігуна.

Або припустім, що земля не обертала би ся доокола своєї оси, лиш доокола сонця. (Для приміру ідїть доокола стільця, але все лицем лиш в одну сторону н. пр. до якоїсь одної стїни; тогди буде столець раз ліворуч, раз праворуч, раз перед очима, а раз позаду, поза плечима. Тогди було би на земли шість місяцїв дня а шість місяцїв ночи; сонце раз стояло би в полудне майже цїлих два місяцї і страшно би налило, другий раз в півночи, що тревало би також майже повних два місяцї, була би страшенна студінь.

(Дальше буде).

За редакцию відповідає: Адам Креховецкий

ІНСЕРАТИ.

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера. — (Телефона число 569).